

🗨️ DEN ARGUMENTERENDE TEKST

Sidste skoledag

FP9 MAJ 2023, OPGAVER 4

I DETTE MATERIALE FINDER DU

- 1** Præsentation af opgaven
Introduktion til dansklæreren.
- 2** Lær at afkode opgaverne til prøven
Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.
 - A** Forstå situationen og lur opgavekravene
 - B** Styr på processen
 - C** Brug ressourcerne
 - D** Hiv fat i erfaringerne
- 3** Undervisningsforløb med faglige fokuspunkter
Undervisningsguide til dansklæreren. Varighed 6-8 lektioner.

De faglige fokuspunkter er:

INDHOLD

 - 🕒 Præsenter dig selv
 - 🕒 Det relevante indhold

SPROG

 - 🕒 Den argumenterende fremstillingsform
 - 🕒 Den formelle sprogtoner

FORM

 - 🕒 Skriveprogrammets formateringsmuligheder

SKRIVSTRATEGI

 - 🕒 Skriv på tid
- 4** Den gode tekst og faldgruberne
En håndsækning til lærer og elever. Erfaringer fra prøverne.

1

Præsentation af opgaven

Introduktion til dansklæreren

I *Sidste skoledag* (fp9 maj 2023) skal eleverne skrive en argumenterende tekst i form af et brev.

Skrivesituationen er, at eleven skriver til kommunens beslutningstagere (kommunalbestyrelsen) i forbindelse med en alkoholpolitik på elevernes sidste skoledag.

Der er altså tale om en formel skrivesituation, hvor man som borger henvender sig til beslutningstagere med henblik på at påvirke en given sag.

Opgavens tema gør den veloplagt at bruge i undervisningen lige inden, eleverne skal til de skriftlige prøver og sidste skoledag nærmer sig.

Alternativt kan du skifte emnet ud med et andet aktuelt emne, som klassen er optaget af. Du kan beholde den afsenderrolle, eleverne skal skrive i, men evt. overveje om der kunne være en anden modtager, der ville være mere oplagt, at teksten skulle være stilet til med den formelle henvendelsesform, som er rammen for teksten.

Forløbet er oplagt til, at eleverne også får erfaringer med, hvordan man grafisk layouter en mere formel skrivelse. Hvilket de jo kan bruge, når de skriver job- og praktikansøgninger.

Eleverne skal trække på de erfaringer, de har med at skrive lignende argumenterende typer af tekster med afsæt i dem selv som fx debatindlæg og læserbreve m.fl.

2

Lær at afkode opgaverne til prøven

Aktivitet til eleverne. Varighed 1-2 lektioner.

A

OPGAVE

Forstå situationen og lur opgavekravene

I denne øvelse bliver I gode til at forstå skrivesituationen i en opgave og lure kravene. Det er nemlig afgørende for, at jeres tekster kommer til at fungere.

Start med det hvide, inden I hopper ud i det blå.

1

Få opgaven SIDSTE SKOLEDAG frem på skærmen eller lav et print af den, så I kan markere de vigtige nøgleord.

2

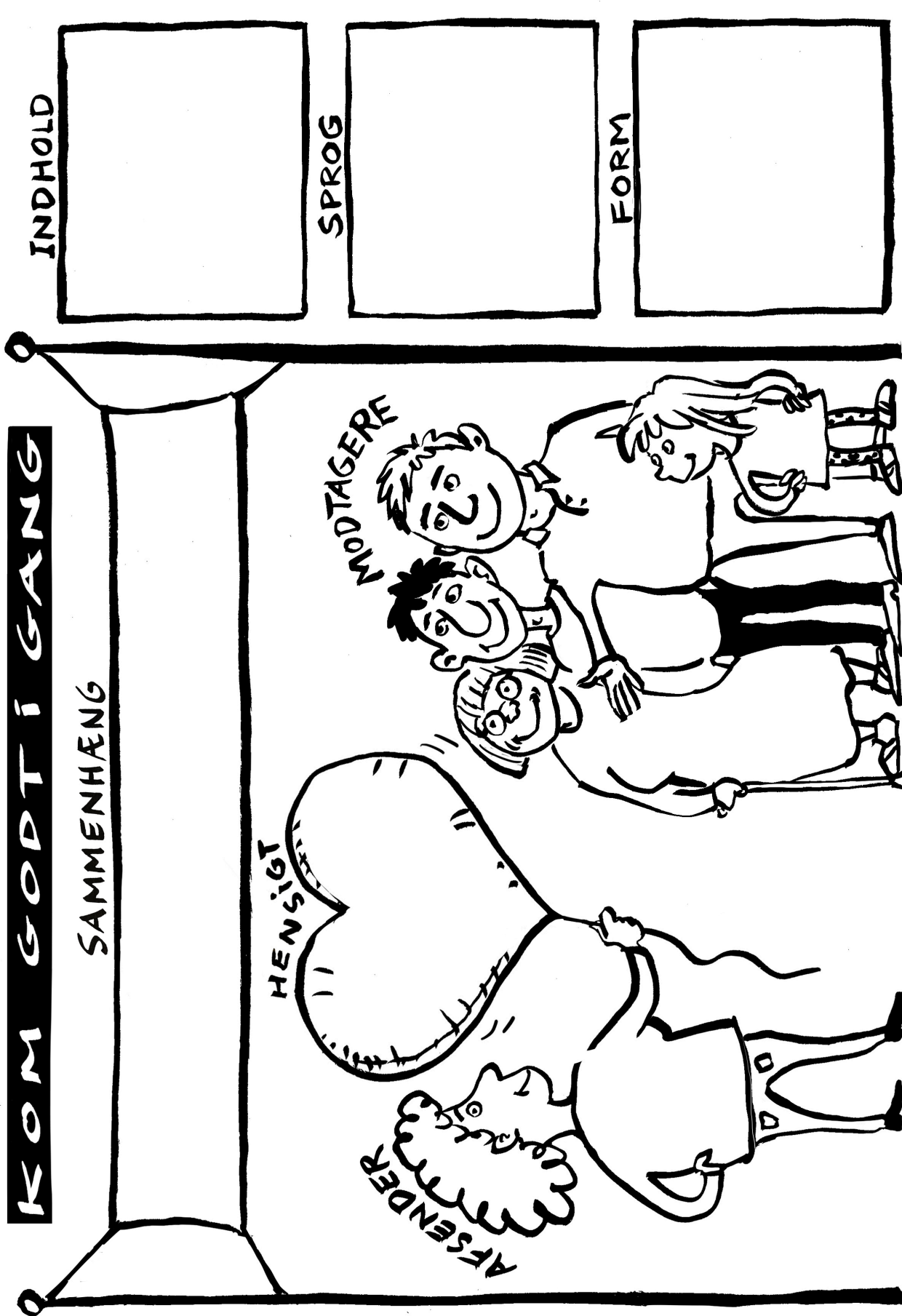
Start med at nærlæse skrivesituationen, som er teksten på den hvide baggrund.

Brug **KOM GODT I GANG**. Noter på figurerne: hvorfor teksten skal skrives, hvilken afsenderrolle I skal skrive i, hvad der er tekstens hensigt, og hvem der er modtagerne.

3

Herefter nærlæser I, hvad der står i den blå kasse, hvor opgavens krav er beskrevet.

Skriv stikord til tekstens indhold, sprog og form til højre på **KOM GODT I GANG**.

KOM GODT I GANG
SAMMENHÆNG

INDHOLD

SPROG

FORM

MODTAGERE

HENSIGT

AFSENDER

TEGNING: ANNETTE CARLSEN

IDÉ: CHARLOTTE RYTTER

B

OPGAVE

Styr processen

Et godt produkt kræver en god og styret proces. Det gælder uanset om I skal planlægge en fest, lave en lagkage eller skrive en tekst i skriftlig fremstilling.

Til prøven har I 3 ½ time til rådighed.

Der er noget I skal gøre FØR I skriver. Andre ting I skal have fokus på MENS I skriver, og der er en del at tage sig af EFTER I har skrevet første udkast til teksten. I skal regne med at afsætte cirka 1 time til hver del.

1

I denne opgave skal I lave en to-do-liste på alle de del-opgaver, der vil bringe jer og teksten helt til mål.

Se evt. filmen **TO-DO-LISTEN** på skriveklar.gyldendal.dk

<p>Hvad skal I forberede FØR I begynder at skrive teksten?</p>	
<p>Hvad skal I have fokus på MENS I skriver teksten?</p>	
<p>Hvad skal I sørge for at gøre EFTER I har skrevet teksten?</p>	

OPGAVE

Brug ressourcerne

Til opgaven er der ofte en ressource tilknyttet, som skal bruges enten direkte i opgaven eller som inspiration.

Andre gange skal I selv ud på nettet og finde ressourcer, der skal bruges i teksten. Det kan være alt fra illustrationer til fakta og viden m.m.

Nogle gange kan det være en god ide selv at opsøge ressourcer for at bedre at kunne besvare opgaven. Det hedder research.

Husk også at du selv er en ressource og kan både bruge dine livserfaringer, din viden om verden, fra danskundervisningen eller fra andre fag, når du besvarer en opgave.

I opgaven SIDSTE SKOLEDAG er der en artikel *Druk i mindeparken*, som I skal læse, for der står i et af opgavekravene: *Som forberedelse skal du læse artiklen og inddrage eksemplet fra Aarhus i dit brev.*

1

Print artiklen ud, så I bedre kan understrege og markere i teksten, hvad I vil tage med i jeres egen tekst.

2

Tal i klassen om, hvordan man refererer til konkrete eksempler og hvad fra artiklen, der ville være relevant og tage med.

Skriv i fællesskab et par forslag til, hvordan det kunne skrives i teksten.

Husk også at jeres modtagere ikke nødvendigvis hverken kender til arrangementet i Aarhus Kommune eller de kilder, der bruges i artiklen.

OPGAVE

Hiv fat i erfaringerne

Når I går til prøve, er det på baggrund af alle de erfaringer I har med fra undervisningen, hvor I bl.a. har arbejdet med at:

- ✓ skrive tekster i forskellige situationer,
- ✓ have fokus på, at indholdet i en tekst skal give mening for læseren
- ✓ få tekster til at hænge godt sammen.

PRAKSISERFARINGER

Det har I med garanti arbejdet med i danskundervisningen, men måske har I også skrevet tekster i andre fag, holdt foredrag eller fremlæggelser i klassen osv.

Måske har I haft særlig fokus på at skrive i bestemte fremstillingsformer, i særlige afsenderroller, til specifikke modtagere, skrevet tekster med en klar hensigt m.m.

Det kalder vi praksiserfaringer.

VIDENSERFARINGER

Men I skal også trække på den viden om tekster, som I har fået af at læse et utal af forskellige typer af tekster fra mange slags medier: bøger, antologier, aviser, netartikler, hjemmesider, kommentarer på sociale medier, blogs, manuskripter, mails og mange flere.

Derudover skal I også hive fat i jeres erfaringer fra livet generelt. Både i livet i skolen og i livet udenfor skolen.

Det kalder vi videnserfaringer.

Når man skal have fat på sine erfaringer, skal I forestille jer, at alle jeres erfaringer er balloner, der svæver over jer i en lang snor. For de er nemlig til at få fat på, hvis man øver sig. Nogle erfaringsballoner kan være lette og hurtige at hive ned, mens I skal kæmpe lidt mere med at få andre frem i hukommelsen.

1

Hiv fat i jeres erfaringer fra undervisningen og i livet generelt, og skriv ind i ballonerne, hvilke konkrete erfaringer, I ville kunne trække på i netop denne opgave.

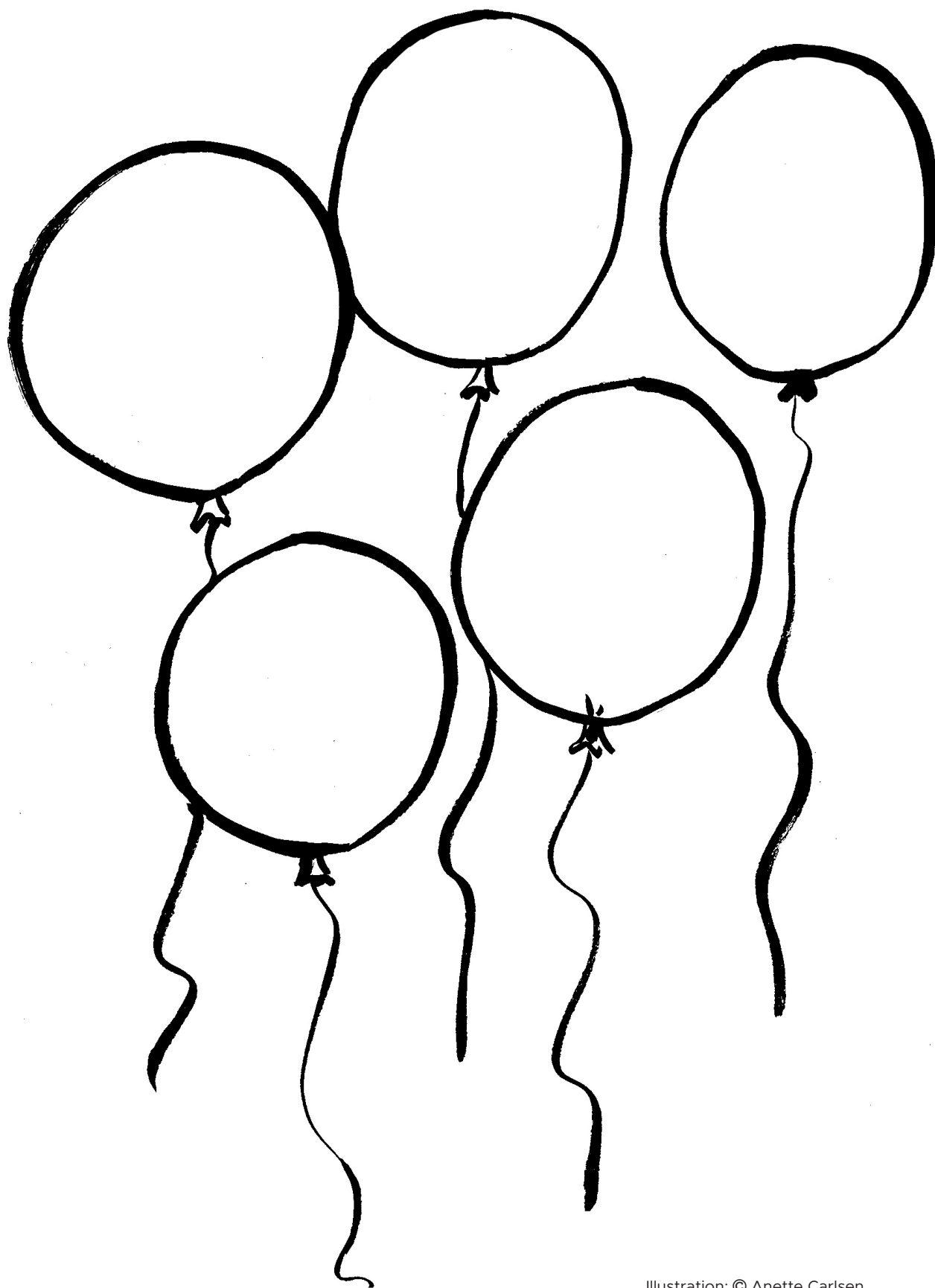

Illustration: © Anette Carlsen

3

Forløb med faglige fokuspunkter

Undervisningsguide til dansklæreren

Hvis du bruger opgaven *Sidste skoledag* som undervisning, kunne de faglige fokuspunkter for eksempel være:

INDHOLD

- ⊙ Præsenter dig selv
- ⊙ Det relevante indhold

SPROG

- ⊙ Den argumenterende fremstillingsform
- ⊙ Den formelle sprogtoner

FORM

- ⊙ Skriveprogrammets formateringsmuligheder

⊙ Præsentation af dig selv

I formelle henvendelser hvor man må formode, at modtagerne ingen idé har om, hvem man er som afsender, er det altid en god ide at indlede med at præsentere sig selv og sin hensigt eller sit ærinde.

FORSLAG

1

Måske har eleverne tidligere skrevet praktikansøgninger eller noget der ligner, og I kan genopfriske disse erfaringer.

2

Brug dig selv som mesterlæreren og vis eleverne, hvordan du ville præsentere sig selv og dit ærinde, hvis det var dig, der skulle skrive teksten.

3

Google evt. et billede af en kommunalbestyrelse, så eleverne kan få en idé om, hvordan modtagerne kunne se ud, og hvem de skal præsentere sig selv for. Da politikere altid ser formelle, meget voksne og lidt alvorlige ud på sådanne officielle billeder, kan det måske også hjælpe eleverne med at ramme en hensigtsmæssig sprogtoner i deres tekst.

⊙ Den argumenterende fremstillingsform

Et af opgavekravene er, at eleven skal *argumentere for din holdning til beslutningen*.

Et andet af opgavekravene er, at eleven skal *diskutere, hvad der skal til for at skabe en festkultur for unge, hvor der er plads til alle*.

At argumentere og diskutere er lidt i sprogfamilie med hinanden.

Når man **ARGUMENTERER**, har man en påstand, som man uddyber med forskellige former for begrundelser, og kan bruge formuleringer som fx:

“For det første...”

“En anden vigtig ting at overveje er...”

“En af de mest overbevisende grunde til at støtte mit synspunkt er...”

“Jeg mener bestemt, at...”

“Min overbevisning er, at...”

Når man **DISKUTERER**, ser man sagen fra flere sider, og kan bruge formuleringer som fx:

“På den ene side ... på den anden side”.

Fordele vs. Ulemper

For og/eller imod

Afslut diskussionen med en konklusion

FORSLAG

1

Brug **ARGUMENTATIONSBLOMSTEN** og lad eleverne formulere sætninger, hvor de henholdsvis argumenterer og diskuterer.

2

Lav klassens idékatalog til gode argumenterende og diskuterende start-sætninger.

Den formelle sprogtone

I formelle tekster og henvendelser er det vigtigt, at man rammer en nogenlunde hensigtsmæssig sprogtone, hvis man gerne vil tages alvorligt og blive hørt.

FORSLAG

1

Tal med eleverne på forskellen på det formelle sprog og det uformelle sprog, i hvilke situationer vi bruger henholdsvis det ene og det andet.

2

Lav i fællesskab startsætninger, som slår den formelle sprogtone fast, fx *Jeg skriver til jer fordi...*

Jeg håber, at I vil læse en holdning fra en 15-årig, og dermed få en ide om...

Jeg vil foreslå, at man i kommunen...

Jeg håber, at I vil lytte og overveje, hvordan ...

3

Brug ChatGBT og prompt den med: Hvad kunne være eksempler på en formel sprogtone når man henvender sig til en kommunalbestyrelse.

Tal med eleverne om, hvilke af forslagene, der matcher bedst med den

måde, de selv bruger sproget på. Hvis man vælger ord og vendinger, som ligger fjernt fra, hvordan man som ung selv anvender sproget, kan man hurtigt komme til at fremstå som utroværdig.

(Kommunalbestyrelsesmedlemmer har også hørt om AI).

🎯 Det relevante indhold

En af faldgruberne i denne opgave er, at eleverne fortaber sig i irrelevante detaljer, når de skal beskrive den sidste skoledag, som de drømmer om.

Det som nogle gange er interessant for en sig, er ikke altid relevant for andre.

FORSLAG

1

Lav et to-kolonnenotat enten i klassen eller i mindre grupper, hvor i noterer ned, hvad der kunne være henholdsvis

INTERESSANT FOR DIG	RELEVANT FOR KOMMUNALBESTYRELSEN

🎯 Skriveprogrammets formateringsmuligheder

Eleverne skal til prøven vise, at de kan anvende "forskellige modaliteter sikker og hensigtsmæssigt" med det formål at skabe sammenhæng i teksten.

I praksis betyder det blandt andet at kunne udnytte de layoutmæssige muligheder, der er i det skriveprogram, som de anvender.

Det kan fx være at anvende:

- Skriftstørrelser og skrifttyper
- Fed, kursiv, understregning, farver
- Margen, spalter, linjeafstand
- Punkttopstilling med tal, prikker eller bogstaver

For at kunne lave:

- Venstrestillet margen til fx dato
- Tydelig markering af overskrift

- Tydelige afsnitsmarkeringer enten ved mellemrum eller indryk.
- Evt. forskellige designs, der er inkluderet i det skriveprogram de anvender

FORSLAG

1

Lad eleverne finde forskellige eksempler på hvordan et formelt brev kan se ud.

Find gerne flere eksempler og drøft, hvad et overskueligt layout betyder for førstehåndsindtrykket af en tekst, hvor modtageren ikke kender afsenderen på forhånd!

Organisering af skriveprocessen

FØR ELEVERNE SKRIVER

Brug en eller flere af øvelserne fra **Lær at afkode opgaverne til prøven**
 Forbered teksten ved at arbejde med de udvalgte faglige fokuspunkter:

- ⊙ Præsentation af dig selv
- ⊙ Den argumenterende fremstillingsform
- ⊙ Den formelle sprog tone
- ⊙ Det relevante indhold

MENS ELEVERNE SKRIVER

Du kan enten lade eleverne forberede og skrive teksten, som I plejer.

Eller du kan også prøve denne skrivestrategi: Skriv på tid.

1. Afsæt cirka 1 time, da det passer med den tid, de har til at skrive 1. udkast til prøven.
2. Giv herefter feedback: klassebasis, i makkerpar og evt. individuelt
3. Afsæt ½ time til, at eleverne kan revidere deres tekst efter den feedback, som de har fået.

EFTER ELEVERNE HAR SKREVET

Brug **SPROGVASKMANUALEN**, når eleverne skal lave den sidste korrektur. Du finder en videoguide til eleverne på skriveklar.gyldendal.dk til hvordan de skal bruge manualen.

Arbejd med det faglige fokuspunkt:

- ⊙ Skriveprogrammets formateringsmuligheder

Lad eleverne layoute deres tekster og give hinanden feedback inden den endelige aflevering.

4

Den gode tekst og faldgruberne

Vejledning- og vurderingsguide til dansklæreren

Nedenstående oversigt følger de tre vurderingsdimensioner: Funktion, Indhold og form. Du kan bruge guiden, når du skal enten VEJLEDE eller VURDERE dine elevers tekster.

Du kan fx gøre vejen til den gode tekst konkret og håndterbar for alle elever – og ikke kun en gættekonkurrence for de få – ved at du inden og evt. undervejs i skriveprocessen taler med eleverne om, hvad der kendetegner den gode tekst, og hvilke faldgruber de skal være opmærksomme på.

	DEN GODE TEKST VIL OFTE VÆRE KENDETEGNET VED:	FALDGRUBERNE vil ofte være:
FUNKTION	<p>At eleven er tydelig i sin afsenderrolle.</p> <p>At hensigten med elevens henvendelse er klar.</p> <p>At det er tydeligt, hvem teksten er stilet til.</p> <p>Den argumenterende del er udfoldet med belæg.</p>	<p>At afsenderrollen er anonym.</p> <p>At det er uklart, hvem teksten henvender sig til.</p> <p>Den argumenterende del er postulerende uden belæg.</p>
INDHOLD	<p>Indhold er relevant (sagligt) og sprogtonen er tilpasset modtagerne (formel).</p>	<p>At beskrivelsen af sidste skoledag fylder langt det meste.</p> <p>At teksten fremstår fabulerende og selvmodsigende.</p>
FORM	<p>Sammenhæng mellem opgavens tre dele.</p> <p>Skriveprogrammets formateringsmuligheder er anvendt og skaber overblik og sammenhæng i teksten.</p>	<p>De tre tekstdele fremstår fragmenterede.</p> <p>Brevets formmæssige kendetegn er svære at få øje på.</p>